

עטרת שלום

עלון שבועי טעי"י מוסדות קאמנוא בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת וארא

בס"ד, עש"ק פרשת וארא
כ"ד טבת תשע"א - שנה ב' גליון נ"ב

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	קאנאדא
4:10	5:26	6:04	4:24	5:27	5:59
4:20	5:20	6:02	4:05	5:11	5:43

מבוסס על חידושי מו"ל סבסני ליל רביעי טע"א 10:23, 5 חלקים
נא לשמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שאפילו שנראה ששורה עכשיו דינים וצער, צריכים אתם לדעת שאפילו שנראה ש'אני' בחינת מלכות (זוה"ק ח"ג רעו). בחינת דינים, מכל מקום הוא שם 'הוי"ה' שהוא כולו רחמים וחסדים, רק צריכים לגלותו.

וזהו הסוד מה שאומרים חז"ל (כמו שמביא הבעה"ט כאן) שבזכות יצחק אבינו יצאו בני ישראל מגלות מצרים. כי הרי יצחק הוא שורש הגבורות, וע"י שימצאו שורש החסד שבתוך הגבורה, עי"ז יעוררו שורש הגבורות בחינת יצחק (ע"ח שער מוחין דקטנות שער כב פ"ג), ואז יצאו מגלות מצרים, וכמו שאומרים בתפילה (נוסח והוא רחום ע"פ מש"כ בתהלים פ ג) 'עוררה גבורתך' ואז 'הושיענו למען שמך'.

ולכן גם במהרה בימינו תהיה הגאולה על ידי מליצת יצחק, כמו שאומרים חז"ל (שבת פט:): שיצחק יאמר פלגא עלי ופלגא עלך ע"ש, שגם לעתיד יהיה הגאולה באופן הזה, שימצאו מתוך הדינים והצער שורש החסד, ועי"ז יעוררו את שורש הגבורה ויתמתקו כל הדינים בשורש שכולו טוב וחסד, וכמו שכתוב ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע (ירמיה ל ז). והקב"ה יעזור שיהיה במהרה מתוך צרה המציאם פדות ורוחה בב"א.

(רעוא דרעוין תש"ע לפ"ק)

טוב וחסד. וזהו שפרש"י 'וידבר אלהים אל משה' שדבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה. היינו שמשה רבינו אמר למה נגזר על בני ישראל דינים ורע, ולמה לא תשפיע עליהם חסד ורחמים. וע"ז השיב לו הקב"ה למשה 'וידבר אלהים אל משה' שמתוך אלהים בחינת דינים, 'ויאמר אליו אני הוי"ה' יש שם חסד ורחמים, ועי"ז מעורר שורש הגבורות שהם כולם חסדים ורחמים.

ועוד אמר לו 'וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב באל שדי' ששם שדי מרמז על צמצום ודין, כמו שאמרו כאן חז"ל (חגיגה יב): וז"ל: מאי דכתיב 'אני אל שדי' אני הוא שאמרתי לעולם די. היינו שאמר לו הקב"ה למשה, שיראה וילמד מדרך האבות הקדושים, איך הם המתיקו מעליהם את כל הדינים והצער שעברו כל ימי חייהם, שאפילו 'ושמי הוי"ה' בחינת רחמים וחסדים 'לא נודעתי להם', כי הם בעצמם המתיקו מעליהם את כל הדינים, והוא ע"י שמצאו מתוך הדינים שורש החסד שבו, ולכן גם אתה תלך בדרך הזה, כדי להמתיק את כל הדינים שיש לבני ישראל.

וזה הדרך אמר הקב"ה למשה שילמד כן את בני ישראל, וזהו 'לכן אמר לבני ישראל אני הוי"ה' שציוה למשה להגיד לבני ישראל את הדרך הזאת,

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני הוי"ה. וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם (ו ב-ג).

פרש"י 'וידבר אלהים' דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר 'למה הרעותה לעם הזה'. צריך להבין הרי כן הוא באמת ראוי לדבר מנהיג בישראל שדואג לצאן מרעיתו. ועוד צריך להבין מהו הלשון 'נודעתי' ועיין מש"כ בזה רש"י. ועוד צריך להבין, הרי תחלה כשנגלה לאברהם בין הבתרים נאמר 'אני הוי"ה אשר הוצאתיך מאור כשדים' (לעיל טו ז) רואים שכן נודע לאבות בשם הוי"ה.

אלא הנראה לומר על פי הקדמת דברי מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (בעש"ט עה"ת עמוד התפילה אות קנט), שסוד המתקת הדינים בשורשן, הוא ע"י שימצא בתוך הדין שורש חסד, ואז נעשה הכול חסד, ונמתק הדין בשורש חסד שיש בו, כי הגבורות בשורשן הם תכלית הטוב והחסד, וע"י שימצא בדין שורש חסד, הוא מעורר שורש הגבורות שהם כולם חסדים.

והביאור בזה, כי דינים הוא משם אדני, וחסד ורחמים הוא משם הוי"ה, וע"י שמוצא החסד והרחמים בתוך הדינים, נעשה היחוד השלם של הוי"ה אדני, וע"י היחוד נמתקים כל הדינים מעליו, ונשפע עליו אך

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמֵי הוֹי"ה
לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם (ו' ג).

הנה על האות 'ר' מתיבת 'ארא' יש הטעם רביעי, ומרמז על 'ד'.
ורש"י ז"ל פירש 'אל האבות'. וצריך להבין כוונת רש"י בזה. אלא
נראה בס"ד ע"פ דברי זקינו קוה"ק מהרי"א מקאמרנא זצוק"ל זי"ע
ע"ה פ' 'והאמן בהו"ה ויחשבה לו צדקה' (בראשית טו ו) וזה לשונו
הקדוש: 'והאמן' חסר יו"ד, כי אמונה אין צריכה לחכמה, אלא
אמונה פשוטה בדביקות ואהבה באלהי אחד אלהי ישראל, וכדברי
רבתינו זל"ה אבל לא בחקירות והכנות, אמרתי זאת בשבת העבר,
ואמרו לי שכך פירש הצדיק אור מופלא מהור"ר צבי אלימלך
מדינאב זי"ע עכ"ל. וזהו 'ארא' ר"ת א'ני ר'אשון ו'אני א'חרון
ו'מבלעדי א'ין א'להים (ישעיה מד ו), אמונת אלהי עולם ב"ה וב"ש.
וזה שפירש"י ז"ל אל האבות. היינו שתהיה אמונה פשוטה
המושרשת בלב ישראל מהאבות, מן אברהם שהיה ראש למאמינים.
ולכן הטעם רביעי שהוא 'ד' על האות רי"ש אתון ד"ר, מספר
צדי"ק, לרמז על מש"כ 'וצדיק באמונתו יחיה' (תבוק ב ד), וזהו
שצריך לכוון באמירת הדל"ת רבתי של 'אחד' מק"ש על מסירות
נפשו באמונה פשוטה החקוקה בלב מן האבות הקדושים.

(פ'רי חיים' מרבתינו חיים יעקב מקאמרנא)

לִכֵּן אָמַר לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי הוֹי"ה וְגו' (ו' ו).

הנה שם אספקלריא מונח על כל דבר המזוכך, הן על בריל, או
שפיגל. ויש אספקלריא המאירה מעבר לעבר בזכות, ואז אינו רואה
צורתו. ויש שמשמין תחתיו איזה דבר, אזי חוזר ומכה ורואה אדם
צורתו. והנה משה רבינו שראה באספקלריא המאירה (יבמות מט:)
לא ראה את עצמו, והיה במל ומבוטל אין ממש, ניכלל באור אין סוף
בסתר עליון, והיה כל מציאותו אלהותו יתברך, כטעם (ירמיה יז ז)
'אשר יבטח בהו"ה' ואז 'והיה הו"ה' שהוא עצמו נעשה שמו
יתברך, כמבואר בספר הקדוש כל בו (סימן ד"ה ומצאתי) על 'זשמו
אחד' (זכריה יד ט), שהם נשמות של הקדושים, (ו"ל: 'והיה הו"ה'
למלך' רצה לומר כי לעתיד יבאו כל נשמות הקדושים לאחד, ויהיה הו"ה אחד
ושמו אחד). וזהו שכתוב על משה רבינו 'והיה שם' (לקמן כד יב),
'תתיך אלהים' (לקמן ז א). וזהו שכתוב כאן 'לכן אמור לבני ישראל
אני ה', 'אני אתון' אין' ממש במל ומבוטל, ולכן 'אני הו"ה' שהוא
עצמו נעשה שמו יתברך, [כמו שיעקב נקרא אל] וזהו אספקלריא
המאירה שאינו רואה את עצמו כלל. אבל ושאר נביאים, כתוב
ואראה את ה' דמות כמראה אדם (יחזקאל א כו) והוא אור חוזר
מצורתו שרואה את עצמו, ודי בזה.

(מעשה ארנ' מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

הוא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר הוֹי"ה לָהֶם הוֹצִיאָה אֶת פְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צְבָאתָם (ו' כו).

הקשה רש"י למה בתחילה כתיב אהרן תחלה, ואח"כ כתיב משה
תחלה, לומר לך ששקולין כאחד. אבל יש לומר טעם אחר כי קודם
יציאת מצרים היה אהרן עיקר, שהוא היה המדבר כמ"ש 'והיה הוא
יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים' (ד טו), אבל אחר יציאת

מצרים היה משה העיקר והבן.

(בן בית' מרבתינו אליעזר צבי מקאמרנא)

וַיֹּאמֶר הוֹי"ה אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אַהֲרֹן נִטָּה אֶת מִטְּךָ וְהָךְ אֶת
עַפְרֵי הָאָרֶץ וְהָיָה לְכַנֵּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם (ח יב).

הנה רוב התאות, באים ממרה שחורה ועצבות וזהמת הנחש,
וצריכין לברח עצמו בכל היכולת שלא יתגבר עליו מרה שחורה,
שהוא ממש אלהים אחרים אל זר אל נכר אל אחר. וזהו 'והך את
עפר הארץ' יסוד עפר דקליפה, וכיון שהכו כל אלהים אחרים ונפלו,
ולכן 'ולא יכלו החרטמים להוציא את הכנים' כי מכה זאת מבטל כל
כה אלהים אחרים והכישוף וכל כח הטומאות. וזהו 'ותהי הכנם
באדם ובבהמה' ואח"כ בכללות 'כל עפר הארץ היה כנים', ואח"כ
'בכ"ל ארץ מצרים' נגד שם ב"ן בכ"ל דקדושה, ומכה זאת עקר כח
כל אלהים אחרים, וכל התאוות רעות וחמימות רעות של יצר הרע.
ולזה 'ויאמרו החרטמים' חסר יו"ד, כי נסתלק מהם כל בחינות יניקתן
מן הקדושה, וירדו ונפלו בלתי חיות, והיו כפגרים מתים מבלתי
עשות שום דבר לעשות ולדמות לקדושה, כקוף בפני אדם, כי נעקר
שורשיהם שיונקין מבחינות יו"ד העיקרית נקודות ציון, כמבואר
בקול ברמה (דף י"ג). ועדיין 'יחזק לב פרעה ולא שמע אלהם'
שפרעה כפר בעיקר, ולזה 'אלהם' חסר יוד.

(היכל הברכה' מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיַּעַשׂ הוֹי"ה פֶּן יִבְאָה עֲרֵב כִּבְדֵי בֵיתָה פְּרַעַה וּבֵית עַבְדָּיו וּבְכָל
אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשְׁחַת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הָעֲרֵב (ח כ).

ויצא והכה מכת 'ערב' לברר ולהעלות אותיות התורה, הער"ב נא ה'
אלהינו את דברי תורתך, כי מכה זאת נהפך לישראל לעריבות
התורה, ולפרעה נעשה עירוב וסירוף הדעת, ויצא מהם כל
הקדושה, ונתערב 'ביתה פרעה ובית עבדיו', כי כמו שיש בקדושה,
שני בתי ישראל ראשון ושני (מבואר בוה"ק (ח"א לט:)) ו"ל: בית ראשון
ובית שני. דא עלאה ודא תתאה. תרין ההי"ן אינון), ששם נאספין ונצטרין
כל הנשמות בצרור החיים, כך יש בסמרא אחרא 'ביתה פרעה' יתיר
ה"א מעלמא עלאה, 'ובית עבדיו' נגד בית שני דקדושה, ושם
נתפסין כל הנשמות שיצאו ונפלו על ידי חטא אדם הראשון וחטא
דור המבול, ואלו הבתים הטמאים בא עליהם 'ערב' וסירוף דעת,
'בני נכר יבלו ויחרגו ממסגרותיהם ונתצו' (תהלים יח מו) ונהרסו, ויצא
מהם הקדושה.

(היכל הברכה' מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וַיַּחַטְּשֵׁה וַיַּחַטְּשֵׁת לֹא נָפוּ כִּי אֶפִילַת הַגֵּה (ט לב).

'והחטשה' כ"ב אתון (חטה בני' כ"ב), 'והכסמת' מלשון 'כסום יכסמו
את ראשיהם' (יחזקאל מד כ. כמו שפירש שם רש"י), העוסקין בתורה
בצנעה לשמה, מבלי להיות רב ורכי עבודה זרה, אלא שפל ונבזה,
כדרך הצדיקים וחסידים, 'לא נכו' אין להם שבירה, לא יפלו תחת
השבירה, 'כי אפילת' פלאי פלאות נעשו להם, והם [אוחזים עצמם
ל]אפל וחשך, ובית אפל אין בודקין (נגעים פ"ב מ"ג). ולזה 'אפילת'
מלא יו"ד ועירא קטנה, ואין בו ואו להתפשט, כי מקטין עצמו הרבה.
(היכל הברכה' מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב'
לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא ז"ע

דיני תפילין מקום הנחתן ואופן הנחתן. סימן כז

ג. לדעת הרשב"א^א במקום אונס אין חציצה בתפילין ויכול להניחם על כובע דק, ושל יד על חלוק דק, ויכסם משום לך לאות^ב, אעפ"כ יכול להניח תפילין של ר"ת ורש"י זה על זה לכתחלה ואין בזה חציצה לכל הדיעות^ג:

~~~~ מסגרת השולחן ~~~~

א. שו"ת ח"א סימן תתכח, ח"ג סימן רפב, ח"ה סימן יב, ח"ז סימן מט, ובחידושי למגילה כד ע"ב ד"ה ציפה, וכן פסק בשו"ע סעיף ה - אדם שהוא עלול לנזילות ואם יצטרך להניח תפלה של ראש על בשרו לא יניחם כלל, יש להתיר לו להניח תפלה של ראש על הכובע דק הסמוך לראש, ויכסם מפני הרואים.

ב. ל"כ המג"א סק"ו - עיני בבי" דכולם נקטו ש"ר דוקא, אבל אם יש לו מכה ביד אסור להניח על הבגד משום לך לאות ולא לאחרים לאות כמ"ש סימן זה כ"ל, דלא כהב"ח, ומה"ט נראה דמותר להניחו על הסמרטוטין שעל גבי המכה אם לא סגי בלא"ה דהא לבוש בגד אחר על גביו. ועיין במשנ"ב סק"ח שהביא בשם האר"ח והחיי אדם - ודוקא על רטיה אבל להניח תפילין על חלוקק יש אומרים דאסור אפילו ביש לו מכה ואפילו אם ילבוש עליו בגד אחר. אמנם בשו"ע הרב ס"ח לא ס"ל שיש בדברי המג"א לחלק בין תחבושת לבית יד חלוקק ומתיר בשניהם במקום שיש מכה. וכן במור וקציעה תמה על חילוק זה. וכן מלשון הבאה"ט (סק"ח) שהביא מדברי המג"א כתב - אבל מותר להניחו על חלוקק, הרי דלא חילק בזה. וע"ע במנח"י (ח"ב סימן מו אות ב') שכתב שאינו מבין החילוק בזה ע"ש.

ג. כמבואר בשו"ע סימן לד סוף סק"א ע"ש.

מעשה אבות

ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם (ז יג).

כשנתפרסם רבינו הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא ז"ע, בגדלותו בתורה ובספריו הגדולים והקדושים, וכבעל מופת גדול, עושה נפלאות ברפואות וישועות, והיו המוני העם נוהרים אליו מכל קצווי תבל, היה הדבר למורת רוח המשכילים, והם עמדו ושלחו אחד מהם להתחקות על שרשי המופתים שמפליא רבינו לעשות. ואחר שחזר השליח משם, פירסם מאמר כי כל המופתים אינם אלא אמונה תפילה רח"ל. וכששמע רבינו מכל זה נענה ואמר: הנה כתוב בישראל 'ויעש האותות לעיני העם ויאמן העם' (שמות ד ל"א), ואילו על פרעה הרשע, נאמר 'ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם' (שם ז יג) מכאן שראיית העיניים תלויה באמונת הלב, שהמאמין רואה, ומי שאינו מאמין אינו רואה אלא מהרהורי לבו.

תולדות קאמרנא

מכתב שלום

ואפשר דמה שפסק בלא בירך וסח להתיר הש"י ולחזור ולהניח, מיוסד על יסוד הדברים האלו, וכידוע דברי חכמים עניים במק"א ועשירים במק"א, ולכן אע"פ דכל שלא סח יכול לברך גם ללא התרה, אבל כיון שסח והפסיק בין תפלה לתפלה, דבלא"ה צריך למשמש הש"י כדי שיחשב כמניח עתה הש"י כנ"ל, מאחר דבא לתקן את אשר פגם, עדיף טפי שיתיר לגמרי הש"י ועי"ז יוכל לקיים גם את הענין דעובר לעשייתו.

ישר כוחם
ויאל סעמיועלס

לכבוד מו"ל גליון 'עטרת שלום' קאמרנא ירושלים

אודות מה שראיתי בגליון מ"ו הערת ז', עמ"ש"כ בספה"ק מעשה אורג דאם לקח בטעות תפילין של ראש קודם לשל יד, לדעת הנמוקי יוסף יניח השל ראש ואח"כ ילסקנו ויניח שנית השל יד תחילה ואח"כ השל ראש, והעיר מע"כ דאכתי כיון דמחזיק השל ראש בידו שוב אית ביה משום אין מעבירין על המצות, וכבר השיבו ע"ד שם בגליון ה"ל, ועלה ברעיוני בס"ד לתרץ עוד על הערתו.

דהנה בפסחים פרק ה' משנה ו' בסדר הקרבת הפסח תנן דהכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם ביזי כסף וביזי זהב וכו', שחט ישראל וקבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו ומקבל את המלא ומחזיר את הריקן, ובגמ' שם (ס"ד ע"ב) אבל איפכא לא, [קודם צריך לקבל את המלא ואח"כ להחזיר את הריקן ולא להיפך להחזיר את הריקן ברישא] וטעמא משום אין מעבירין על המצות, [דמשעה שמושיט לו האי המלא צריך לקבלו] ע"ש. ונתקשיתי בהאי מילתא דאי משום אין מעבירין עה"מ, א"כ מדוע לאחר שכבר קיבל המלא מיד זה שנתנו לו יכול כבר להחזיר לו את הריקן, הא ה"ל להקדים תחילה קודם להמשיך ולמסור את המלא שקיבל עתה בידו ולמסרו לזה שעומד לפניו לצד המזבח כדי לקרב קודם את הדם למזבח שזהו המצות, ואח"כ יחזיר את הריקן לזה שנתן לו המלא, ומדוע לא אמרו ע"ז ג' כ"ה דאין מעבירין עה"מ.

אולם למדנו מכאן יסוד גדול בדין דאין מעבירין עה"מ, דכל הדין דאין מעבירין הוא רק על התחלת המצוה, שלא יעבור על המצוה לגמרי ללא התחלה כלל, דמאחר שלקח המצוה בידו ומסלקה ממנו ה"ז מעביר על המצות, אבל אם כבר התחיל המצוה אע"פ שאינו מסיימה עד גמירא ובינתים הוא מתעסק במצוה אחרת אין זו נקרא מעביר על המצות, ולכן כיון שכבר התחיל בקיום המצוה כשלקח המלא בידו אע"פ שמפסיק באמצע בהחזרת הריקן אין זה חשיב מעביר עה"מ. [ובפרט אם נימא דהדין דאין מעבירין עה"מ הוא מחמת בזיון המצוה, א"כ מסתבר מאוד דכיון שהתחיל המצוה אע"פ שמפסיק באמצע ואח"כ חזר לקיימה אין זה בזיון.]

ועפ"ז יתיישב גם בנדון דידן, דהא מה שהניח קודם השל ראש ומסלקה וחזר ומניחה אין זה כמצוה חדשה אלא כהמשך המצוה הקודמת [דהא אין מברך עליה שנית] וא"כ כל שכבר התחיל המצוה שהניחה על ראשו, אע"פ שמסלקה ומפסיק בהנחת השל יד קודם, אין זה חשיב מעביר על המצות, דלא סילקה לגמרי אלא התחיל בה ועתה הוא מפסיק באמצע ואח"כ הוא ממשך לקיימה ביתר הידור.

הכ"ח לכבודו של תורה
בנימין ש. שטערן

כבוד מערכת מו"ל גליון 'עטרת שלום'

גמול טב היבנא לכוון משמיה על מפעלכוון טבא, בשינונא הני מילי מעלייתא ויסודי חסידותא דאיתמר בבי מדרשא דשלשלתא דדהבא דבית קאמרנא, מאירין אינון לנא כזהורא דשמיה, למיזל בארוחין טבא ולהתקרב ולהתדבק לאלקאה דשמיה וארעא.

בגליון פרשת וישלח במדור שולחן הטהור (סימן כ"ה סעיף י"א) מי שקטר וכרז תפילין של יד ולא בירך וסח, יתירם ויברך דינו להניח על של יד, ועל מצות של ראש, עכ"ד. והנה לפי המבואר בדבריו הקדושים בסעיף ד' הרי דעתו להלכה כשיטת הרמ"א דמברך ב' ברכות א' על של יד וא' על ש"ר בכל אופן גם בלא סח ביניהם, וא"כ מה דהצריך כאן בסח לברך על של ראש אין בזה חידוש דין, וגם הא מילתא דפשיטא דצריך לברך על ש"י דהא עדיין לא בירך להניח, וא"כ כל עיקר חידוש דין דרבינו הוא במש"כ דיתירם ואח"כ יברך, וצריך לבאר מהו מקור דברי רבינו, מדוע לא יועיל ברכתו עתה על ש"י, אלא צריך להתיירם קודם הברכה.

והנה המהדיר על השה"ט ציין לזה דברי בעל הלק"ט (ח"ב ס' ק"ט) שפסק בכה"ג דמברך שתיים, כיון דברכות אינן מעכבות מקרי שפיר סח בין תפלה לתפלה ומברך שתיים עכ"ד. והנה לפי מיעוט הבנתי וקוצר השגתי לא זכיתי להביא מה השינוי של דברי הלק"ט לפסק הלכה על השה"ט, דהרי בלק"ט בח"א (ס' י"ד) דמנהגו כמנהג הספרדים לברך ברכה אחת על של יד ועל של ראש, ורק בסח בין תפלה לתפלה מברך שתיים, וא"כ לפי שיטתו הוי ס"ד דכל שלא בירך עדיין על ש"י, וסח לאחר הנחת הש"י, א"כ כשמברך עתה על הש"י ואינו מפסיק בין הברכה לבין הנחת הש"י, אינו צריך לברך שנית על הש"י, קמ"ל הלק"ט דכיון דאין ברכות מעכבות נמצא דכבר גמר מצות הנחת תפילין ש"י לפני הברכה, א"כ ע"י שיחתו בין תפלה לתפלה הפסיק בין ב' המצוות וצריך לברך על כל אחת בפנ"ע, כדון הסח בין תפלה לתפלה דמברך שתיים, [וגם האר"ח שהשיג על הלק"ט דסגי בברכה אחת קאי נמי לשיטת המחבר כמבואר להדיא בדבריו]. אמנם לשיטת רבינו בשוה"ט דנקט להלכתא דמברך שתיים בכל אופן גם ללא סח ביניהם, פשיטא דמברך שתיים, וכל עיקר חידוש דינו הוא דצריך להתיר הש"י קודם שמברך, ומשמע מדברו דלולי היה סח אחר הנחת הש"י היה יכול לברך עתה, דאין הדין דעובר לעשייתו מעכב בדיעבד, וכל עוד שהוא עוסק במצוה מברך עליו, א"כ מדוע בסח צריך להתירו קודם הברכה, וצ"ת.

ואולי היה מן הראוי לציין כאן מש"כ רבינו בזר זהב לעיל סק"ד, דמבואר שם מדבריו דאע"פ דנוקט להלכה כדעת הרמ"א דלעולם מברך שתיים, מ"מ לאו לגמרי ס"ל כותיה, דאילו לדעת הרמ"א (סימן כ"ו ס"ב) כשמניח של ראש לבד מברך נמי שתיים, אבל רבינו פסק שם דמברך אחת על ש"י, והא דאמרין דבסח מברך שתיים על של ראש לבד [לפי דעה זו], היא הלכה מיוחדת בסח, דכיון שסח בין תפלה לתפלה עבירה גדולה שמפריד בין הדבקים ועושה פגם גדול למעלה, ולכן לתקן נמט פגם הזה מברך שתיים, מה"ני ממשמש בש"י ומברך להניח, ומחזיק את הקשר ומברך ברכה שניה על ש"י, ומייחד שתי המצוות זה לזה, ע"ש דבריו, ול"כ במעשה אורג מעשר שני פ"ה ה"י (ה"ד בגליון תולדות) בקצרה, ומבואר דעתו הקדושה הבוררה והבהירה דהסח דמברך שתיים הוא בדרך תיקון, וברכת להניח קאי על ש"י כיון דמשמש בהם ה"ז כאילו הניחם עתה.

הרה"ק רבי משה צבי בן רבי שמעון שלמה גיטערמאן זצוק"ל מסאווראן כ"ה טבת תקצ"ח

תולדותיו

נולד לערך שנת תקל"ה לאביו הרה"ק רבי שמעון שלמה זצ"ל מגיד מישרים בעיר סאווראן, אביו היה מקור מחצבתו מעיר סטאמבול שבטורקיע ובדרך לא דרך הגיע אל מחוז פאדיליע לעיר סאווראן, והיה בנו של של ר' אברהם רופא זצ"ל מעיר סטאמבול, מגזע הרב המפורסם רבי שמחה מנחם רופא זצ"ל. במעללו יתנכר נער ועוד בשנות ילדותו היה מפורסם שמו לעילוי, ובהיותו כבן שנים עשרה שנה היה בקי בעל פה על כל סדר נזיקין כזקן ורגיל. כשהגיע לפרקו נשא את מחברתו הטורה הרבנית שפרה זיסל בת הרה"ק רבי דוד המגיד מסטעפין חתנו של המגיד מזלוטשוב זיע"א, והיה חי חיי צער ולחץ ודוחק ועוני אעפ"כ לא מש מאהלה של תורה, ואשתו היתה לו לעזר לעסוק בתורה ובעבודה ובחסידות

בצל רועי החסידות

בימי חורפו נסע להסתופף בצל רבו המובהק הרה"ק רבי ברוך ממעזיבו זיע"א, וממש קיים מאמר חז"ל והוי מתאבק בעפר רגליהם, והיה משתרך רגליו בעוני ובחוסר כל אל בית רבו לקנות ממנו דרכי התורה והעבודה והחסידות. פעם אחת שאל רבי משה צבי לרבו רבי ברוכיל: רבי מה עושים שבא אלי היצר הרע. ענה לו רבו: האמן לי שהוא בא אלי כמו שהוא בא אליך, ותדע במה אני מדחה אותו אני אומר לו איזה פנים יהיה לי אצלך לבדך אם אשמע לקולך. כששמע רבי משה צבי את דברי רבו האלו נפרד ממנו, והיה די לו עד לפעם הבא לעלות מעלה מעלה בדרך התורה והיראה. וכמים הפנים אל הפנים היה רבו מקרבו ומחבבו, ולא סתם אמר עליו רבו: **לו היה לי מניין תלמידים כמו תלמידי רבי משה צבי היה בנקל להביא משיח.** לאחר הסתלקותו של רבו נסע אצל הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א בעל ה'קדושת לוי', ופעם אחת נסע לבקר את הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק' זיע"א בעל ה'ינועם אלימלך', ובכניסתו לבית פגש באברך אחד אשר עשה עליו רושם כביר, ושאל לרבי רבי אלימלך: מי הוא האברך המפואר הזה, ענה לו: ששמו הוא אברהם יהושע העשיל מעיר אפטא, וכשמו כן הוא יש בו מחסדו של אברהם אבינו, צורתו החיצונית דומה ליהושע מנחיל הארץ, ומוח לו כמו לזקינו הרבי רבי העשיל החרף מורו של הש"ן, ומאז נתקשר בעבותות האהבה להרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א בעל היאהוב ישראל, והוא סמך ידיו עליו ונתפרסם לשופט ומנהיג בישראל.

רבנותו

ישב על כסא אביו בעיר סאווראן אך מצודתו הייתה פרושה על כל הגליל, ומכמה עיירות גדולות היו לו כתבי רבנות ולא הרים איש את ידו בלעדו בשום דבר הנוגע להנהגת העיר, והיה גאון עצום וגדול בתורה וחכם נפלא במילי דשמיא ודעלמא, איש אמת ורודף שלום וצדקה, וסייעתא דשמיא מיוחד היה לו על כל פסק ופסק שהוציא מתחת ידו, וכה מסופר שפעם תבע אחד את חבירו שגנב לו אלף חמש מאות רובל כסף,

ובאו לדין לפניו ויצא הפשרה מתחת ידו שישלם לו רק תשע מאות רובל כסף, אך הגנב סירב וגם את זאת לא רצה לשלם, לאחר כמה ימים הגיע התובע לפני רבי משה צבי שיכתוב לו הפסק דין, והנה אחר שכתב וחתם על הפסק דין ראה התובע שכתב אלף חמש מאות רובל כסף במקום תשע מאות כפי הפשרה, ביקש מרבי משה צבי שיכתוב לו פסק דין חדש, ואותו טעות שהיה לו כשכתב בפסק דין הראשון היה לו גם כן בשני, וחוזר חלילה בשלישי גם כן שכתב אלף חמש מאות במקום תשע מאות, וראה רבי משה צבי שמן השמים מסבבים כן ונתן לתובע הפסק כמו שהוא, וכשהלך התובע עם הפסק לנתבע הודה מיד שכך חייב לו, ושלם לו כל האלף וחמש מאות רובל כסף, ושאל אותו רבי משה צבי: איך שמתחילה כשפישר לתשע מאות לא רצה לשלם

רבינו בצילו

בין הבאים להסתופף בצילו היה רבינו קודש הקדשים איש האלקים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א בעל ה'היכל הברכה', ונסע אליו אחר שנתייתם מדודו ורבו המובהק רבינו הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א בעל ה'צבי לצדיק' ביום י"א תמוז תקצ"א, ועטרת תפארת הנהגת החסידים הוטלה על שכמו, ורבינו נסע אליו שיסמכו ויברכו, ושבת שם על שבת קודש וכבדו במשך השבת ביותרת הכבוד, ובערב שבת קודש נכנס אליו רבינו ונתן לו קויטל ופדיון נפש, ולאחר השבת כשבא רבינו להיפרד ממנו, אמר לו: **יודעים אתם שהצנעת את הקויטל שלכם בתוך ספר הזוהר הקדוש שלי,** והיה זה לאות חיבה יתירה, ורבינו שלא הוטב לו הדבר כי לא רצה שיעשו ממנו עסק, כשראה שרבי משה צבי יצא לחוץ, חיפש הקוויטל בזהר ולקחו משם.

ועכשיו שילם הכול בלי שום מניעות, ענה לו: מקודם לא ראיתי שהרבי יודע בכלל וע"כ סירבתי ועכשיו ראיתי שהרבי יודע שאכן אני גנבתי אלף חמש מאות רובל מוכרח אני לשלם ויהי לפלא. וגם היה לאחד מנשיאי כולל וואהלין ששלחו מעות והחזיקו עניי ארץ ישראל, וכה מתארין אותו בסילודין עניי ארץ ישראל: **ענין החשמל איש אלקים קדוש הר"מ זצוקללה"ה מסאוורין.**

על כס ההנהגה

אחרי הסתלקות רבותיו נעשה ביתו של רבינו תלפיות לצמאים לשמוע דברי ה', והיה עוסק תמיד בתורה ובתפילה ביגיעה עצומה, והיה עבודתו בחיל וברעדה וברתת ובזיע, ואמר על עצמו: שהוא יכול לתת דין וחשבון על כל מעשיו מיום היותו כבן שיתסר, והתפלא אחד מהשומעים על דברים האלה, אמר לו רבי משה צבי: האם זוכר אתה את החתונה שלך, אמר לו: הן, וגם מי היו הבדחנים והמנגנים אינך זוכר, אמר לו: הן, אמר לו רבי משה צבי: אצלי הוא כל רגע חתונה חדשה ולכן אני זוכר כל מעשי בדיוק. ומעשה נורא סיפר רבינו הגה"ק רבי יהודה צבי

מראזלא זיע"א בעל ה'ידעת קדושים', אחד מחסידי סאווראן בשם ר' הירש פינסקער, אירע פעם שגרם קפידה לרבו, ומחמת זה נסתלק מן העולם קודם זמנו, באותה שנה בערב יוה"כ הגיעו הרבה נשמות לתיקון בפני רבי משה צבי, ובין הנשמות היה גם כן נשמת ר' הירש הנ"ל, ולכל הנשמות נתן להם תיקון, חוץ מהנשמה הזאת שלא נתן לו רבי משה צבי תיקון בגלל הקפיידא שהיה לו עליו, ורבי משה צבי התחיל להכין עצמו לתפילת כל נדרי מבלי לתקנו, זעק אליו הנשמה: רבי חוס ורחם עלי ותן לי תיקון כמו שאר הנשמות, האם לא די בכך שנענשתי ונפטרת קודם זמני, ענה לו רבי משה צבי: אמרתי לך שאני איני רוצה שיהיה לי עמך משא ומתן, אמנם היות שנשעת אלי כמה שנים אתן לך עצה, שוב אל עולם העליון ועמוד על אם הדרך בית דין של מעלה ושם תראה את בן אחיך עובר ודרכו יוכל להיות לך ישועה, באותו היום ערב יום הקדוש הלך בן אחיו של הנפטר הנ"ל על אם הדרך להיות אצל רבו רבי משה צבי על יום הקדוש, כמו תחום שבת לפני העיר סאווראן נפל עליו עייפות גדולה, ונכנס לבית אחד לנוח מעט, והבעה"ב הזמינו לסעודה ואכל ושתה ונכנס לחדר לנוח מעט ונרדם מרוב עייפות, ובעל הבית הזה הלך לבית המדרש לתפילת כל נדרי ונעל על גביו את הדלת ושכח מלהעירו לתפילה, החסיד שנותר שם חלם לו שנסתלק מהעולם והגיע לדין לפני בית דין של מעלה, כשהגיע אל בית דין של מעלה שאלו: במה עסקת, השיב: אני הייתי חסיד של רבי משה צבי מסאווראן, הוא ידע שתשובה כזאת דיה כדי להצילה מכל צרה, ואכן הבי"ד נענו ואמרו: שירד למטה אצל רבי משה צבי ויכתוב לו על פיתקא שהוא היה מבאי ביתו, מיהר הנשמה ללכת אל רבו ונתן לו הפיתקא המיוחלת, דודו שעמד על אם הדרך ושמע כל הדין ודברים, כשראה שבן אחיו חוזר עם הפיתקא חטף ממנו הפיתקא ולקחו עמו לפני הבי"ד של מעלה, ובכך ניצל מדינתו של גהינום, כשחלם בן אחיו שדודו חטף ממנו הפיתקא זעק זעקה גדולה ומרה, והשומר הגוי של הבית שמע זאת מיהר לפתוח לו הדלת והעירו משנתו, מיד שראה החסיד הנ"ל שהחשיך כבר היום והפסיד כבר את תפילת כל נדרי, והיה כאמור פחות מתחום שבת עד בית רבו, רץ אל בית רבו, וכשנכנס לבית רבו הסתובב רבו אליו ואמר לו: טוב להפסיד תפילת כל נדרי אחת ולעשות בזה טובה לדודך להצילו מפתחו של גהינום ומבשרך על תתעלם כתיב.

הסתלקותו

בסוף ימיו קבע את ביתו בעיר טישטעליניק, וביום כ"ה טבת תקצ"ח נסתלק בשם טוב ושם מנו"כ, ומפורסם שאחר קבורתו רעה הארץ בכל הגליל ויהיה לפלא, כי מילתא דלא שכיחא היא בגלילות האלה. השאיר אחריו בנו מ"מ הרה"ק רבי שלמה זצ"ל, וחתנו רבי ישראל זצ"ל נדפס ממנו ספר **ליקוטי שושנים** נלקט ע"י תלמידו הגאון רבי עזריאל דוב אבי"ד קארסאן, בעל המחבר ספר 'פרי דעה' על יורה דעה וישמן למאורי על הלכות גיטין.